

Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten toimintasääntö

Vaikuttamistoimielimet hyvinvointialueella

Vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto.

Laissa hyvinvointialueesta (611/2021) määritellään (32 § Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet), että aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto.

Kuntien vaikuttamistoimielimiä koskeva sääntely on koottu kuntalakiin (410/2015). Kuntien vaikuttamistoimielimet käsittelevät omissa kunnissaan laajasti aiheita, jotka koskevat oman kunnan alueella kyseisen asiakassegmentin alueeseen liittyviä asioita.

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten tarkoitus ja tehtävät

Nuorisovaltuusto toimii nuorten äänenä kaikessa hyvinvointialueen toimintaan liittyvässä päätöksenteossa, mikä vaikuttaa nuoriin. Vammaisneuvosto on pohjalaisten vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja heidän läheistensä vaikuttamistoimielin, mikä seuraa ja edistää vammaistyötä ja vammaisten asemaa Pohjanmaan alueella. Vanhusneuvosto toimii vanhusten äänenä kaikessa hyvinvointialueen päätöksenteossa, joka vaikuttaa vanhusväestöön. Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet ovat poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia.

Tehtävät

Hyvinvointialueella vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön sekä vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa hyvinvointialueen tarjoamien palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella. (Laki hyvinvointialueesta 32§ 2. mom.)

- Nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvoston tehtävänä on lisätä ja parantaa nuorten, ikäihmisten sekä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä heidän läheistensä osallisuus- ja vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia.
- Vaikuttamistoimielimet edistävät yhteistyötä kuntien vastaavien vaikuttamistoimielinten (nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvostojen) ja hyvinvointialueen välillä.
- Vaikuttamistoimielimet laativat vuosittain toimintakertomuksen toiminnastaan.
- Vaikuttamistoimielimet nimeävät halutessaan edustajansa hyvinvointialueella erikseen määriteltyihin toimielimiin.
- Seurata, arvioida, antaa lausuntoja ja kannanottoja sekä tehdä aloitteita yleisesti toiminnan kehittämiseksi.
 - Vaikuttamistoimielimet eivät voi ottaa kantaa yksilöä koskeviin päätöksiin.

Asioiden käsittely vaikuttamistoimielimissä

Vaikuttamistoimielimet saavat osallistua nuorten, ikäihmisten ja vammaisten palvelujen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen valmisteluvaiheessa ennen päätöksentekoa. Vaikuttamistoimielimet voivat ottaa myös kokouksiinsa käsiteltäväksi oma-aloitteisesti asioita, joiden ne arvioivat olevan merkittäviä edustamiensa väestöryhmien näkökulmasta.

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiin tuodaan kuntien vaikuttamistoimielinten kautta asioita, jotka liittyvät hyvinvointialueen toimintaan ja näin saadaan vahvistettua myös alueellista asiakasnäkökulmaa sektoreiden ja toimialojen johtamiseen. Kuntien vaikuttamistoimielinten aloitteet ohjataan vastaavaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimeen, mikä ohjaa aloitteen tarvittaessa aluehallitukselle. Aluehallitus voi ohjata asian jatkoselvittelyyn tai tehdä asiasta päätöksen. On tärkeää, että hyvinvointialueen vastaava vaikuttamistoimielin pysyy osallisena aloitteessa käsitellyssä aiheessa ja pystyy näin ollen ottamaan kantaa asiaan laajemman, koko hyvinvointialuetta edustavan vaikuttamistoimielimen näkökulmasta.

Vaikuttamistoimielinten rooliin kuuluu esimerkiksi aloitteiden, lausuntojen ja kannanottojen tekeminen. Vaikuttamistoimielimille tulee antaa riittävästi tietoja muun muassa ajankohtaisista hankkeista ja varata vaikuttamismahdollisuus päätösten valmistelussa. Niillä tulee olla myös mahdollisuus osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun alueellisen hyvinvointikertomuksen laadintaan.

Vaikuttamistoimielimen puheenjohtaja päättää, mitkä asiat kokouksen asialistalle otetaan. Vaikuttamistoimielinten sihteerit koordinoivat asialistalle tulevia asioita.

Vaikuttamistoimielimet eivät käsittele varsinaisesti asiakas- tai potilastietoja, mutta jos jäsen toiminnan aikana tapaa potilaita tai asiakkaita ja saa tietoonsa asiakas- tai potilastietoja, niitä ei saa paljastaa ulkopuolisille.

Vaikuttamistoimielimen edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus erikseen määriteltyjen toimielinten kokouksissa, mikä parantaa tiedonkulkua ja vaikuttamistoimielinten vaikuttamismahdollisuuksia. Läsnäolo- ja puheoikeus voidaan rajata siten, että läsnäolo-oikeutta ei ole silloin, kun asian käsittelyyn liittyy salassa pidettäviä tietoja.

Vaikuttamistoimielinten kokoonpano ja asettaminen

Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen tulee hallintosäännön luvun 5 mukaisesti asettaa vaikuttamistoimielimet. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielinten jäsenet:

Vammaisneuvosto (17 henkilöä):

Hyvinvointialueen kuntien nimeämät 14 varsinaista jäsentä ja 14 varajäsentä.

Asiantuntijajäsenet: kuntoutuksen toimialajohtaja, työikäisten sektorijohtaja sekä yksi vammaisjärjestöjen edustaja ja hänen varajäsenensä.

Vanhusneuvosto (17 henkilöä):

Hyvinvointialueen kuntien nimeämät 14 varsinaista jäsentä ja 14 varajäsentä.

Asiantuntijajäsenet: koti- ja asumispalveluiden toimialajohtaja, ikäihmisten sektorijohtaja sekä yksi järjestöedustaja ja hänen varajäsenensä.

Nuorisovaltuusto (20 henkilöä):

Hyvinvointialueen kuntien nimeämät 14 varsinaista jäsentä ja 14 varajäsentä.

Asiantuntijajäsenet: lasten, nuorten ja perheiden sektorijohtaja sekä yksi järjestöedustaja ja hänen varajäsenensä.

Hallituksen ja valtuuston nimeämät kummivaltuutetut (4). Hallitus ja valtuusto ovat valinneet sekä suomen- että ruotsinkielisen kummivaltuutetun.

Kuntien vaikuttamistoimielimet ehdottavat keskuudestaan valitsemansa jäsenen ja varajäsenen edustamaan kuntaa hyvinvointialueen vastaavassa elimessä. Kunkin kunnan vaikuttamistoimielimestä valitaan yksi edustaja ja varaedustaja. Vaikuttamistoimielinten muodostamisessa noudatetaan lakia naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609 § 4a). Kuntien nimeämät jäsenet edustavat oman kuntansa vammais- tai vanhusneuvostoa tai nuorisovaltuustoa hyvinvointialueella sekä toimivat tiedon välittäjänä omaan kuntaansa päin ja sieltä hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimeen. Hyvinvointialueen hallitus vahvistaa kuntien nimeämät jäsenet vaikuttamistoimielimiin.

Vaikuttamistoimielinten asiantuntijajäsenillä on läsnäolo- ja puheoikeus. Kaikilla sektorijohtajilla on kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Kukin hyvinvointialueen vaikuttamistoimielin valitsee jäsenistään puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Puheenjohtajat valitaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimen ensimmäisessä kokouksessa. Ensimmäisessä kokouksessa puheenjohtajana toimii sektorijohtaja, kunnes puheenjohtaja saadaan valittua. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat voidaan valita niistä jäsenistä, jotka ilmoittavat olevansa valmiita ottamaan vastaan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tehtävän. Toimielimen sihteerinä ja esittelijänä toimivat hyvinvointialueen virkamiehet.

Kaikki kolme vaikuttamistoimielintä saavat nimetä keskuudestaan yhden edustajansa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaostoon, pelastustoiminnan jaostoon ja kansalliskielijaostoon.

Toimikausi

Vanhus- ja vammaisneuvoston toimikauden pituus on hyvinvointialueen valtuustokauden mittainen. Nuorisovaltuuston toimikauden pituus on kaksi vuotta. Vaikuttamistoimielin voi itse päättää puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien toimikauden pituuden.

Kokousmenettelyt

Kokousmenettelyt noudattavat Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön ohjeita. Vaikuttamistoimielimelle opastetaan ensimmäisessä kokouksessa järjestäytyminen, kokousmenettely, kokouskutsujen lähettäminen, pöytäkirjojen hyväksyminen sekä kokousten

pitäminen joko sähköisesti tai fyysisissä tilaisuuksissa. Vaikuttamistoimielin kokoontuu 2-5 kertaa vuodessa. Kokouksista pidetään päätöspöytäkirjoja, jotka julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Vaikuttamistoimielimen kutsuu koolle puheenjohtaja tai hänen ollessaan estynyt varapuheenjohtaja. Kokous on kutsuttava koolle noin viikkoa ja viimeistään neljä päivää ennen kokousta. Kokous on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet jäsenistä osallistuu kokoukseen.

Vaikuttamistoimielinten työtapa ja raportointi

Pääasiallinen työtapa on kokoukset, minkä jälkeen neuvosto antaa asiasta lausunnon sitä pyytäneelle taholle. Vaikuttamistoimielin voi tehdä myös aloitteita palveluiden kehittämisestä. Vaikuttamistoimielin voi saada väestön tekemiä aloitteita käsiteltäväkseen mm. sähköisen aloitekanavan kautta.

Vaikuttamistoimielin laatii toiminnastaan toimintakertomuksen hyvinvointialueen hallitukselle vuosittain. Raportin laatii puheenjohtaja ja sihteeri. Vaikuttamistoimielin hyväksyy toimintakertomuksen ennen luovuttamista eteenpäin.

Palkkiot ja kulukorvaukset

Vaikuttamistoimielimen jäsenten palkkiot maksetaan Pohjanmaan hyvinvointialueen luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussääntöjen mukaan. Viranhaltijoille ei makseta palkkiota, jos kokous pidetään virka-aikana. Jos kokous pidetään virka-ajan ulkopuolella, maksetaan palkkio henkilöstöjaoston päätöksen mukaisesti. Järjestöjen edustajille maksetaan palkkio riippumatta kokousajankohdasta. Kun vaikuttamistoimielimen nimeämä edustaja osallistuu aluevaltuuston, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhdyspintojen jaoston, pelastustoiminnan jaoston tai kansalliskielijaoston kokoukseen, hänelle maksetaan palkkio ja kulut palkkio- ja matkustussääntöjen mukaisesti.

Voimaantulo

Tämä toimintasääntö tulee voimaan 1.1.2023.